

Haslev Seminarium under besættelsen 1940 -1945

Et genoptryk af daværende forstander
Niels Henrik Rasmussens hæfte med
minder fra beslaglæggelsen af seminariet.

FORORD

Den 4. maj 1995 er det 50 år siden, at Danmark modtog meddelelse om, at tyskerne havde overgivet sig. Danmark var atter et frit land.

I denne anledning udgiver vi daværende forstander N. H. Rasmussens hæfte "MINDER fra og omkring beslaglæggelsen af Haslev Seminarium 18. marts-17. maj 1945".

Som forstanderen selv skriver, er det hans håb, at nuværende og tidligere studerende kan have interesse for at vide, hvad der foregik dengang i 1945.

Der er nu gået 50 år. Blandt de studerende på Haslev Seminarium og blandt medarbejderne spores en stor interesse for at vide mere om dengang.

I ethvert land og i ethvert samfund er der brug for at huske historien. Af den kan vi lære meget. Ikke for at fremelske hadet, men for at minde os alle om, hvor nemt det er at forføre et folk og udløse krig og ødelæggelse. I dag er hele Europa og hele verden meget tættere på os end dengang. Vi bliver dagligt gennem TV mediet konfronteret med krige og ulykker til stor skade for menneskeheden.

Det er mit håb, at du ved gennemlæsningen af dette hæfte vil tænke på, at hvad ethvert slægtled træffer af valg, må det efterfølgende tage til efterretning.

Vi siger hermed tak til de mange, der i krigens sidste år fik vendt stemningen i Danmark, så vi stadig kan betragte os som et frit land, der kan yde en indsats for andre folk på denne jord.

Når det er muligt at udgive hæftet i 1995, skyldes det ikke mindst, at tidligere seminarielærer E. Thanning har gemt hæftet og fremskaffet de originale billeder fra Lokalhistorisk Arkiv og fra egne samlinger. Tak.

Hæftet er trykt i faksimile efter originalhæftet, kun billederne er scannet om.

Finn Erik Larsen
seminarierektor

den 4. maj 1995

MINDER

FRA OG OMKRING BESLAGLÆGGELSEN

AF HASLEV SEMINARIUM

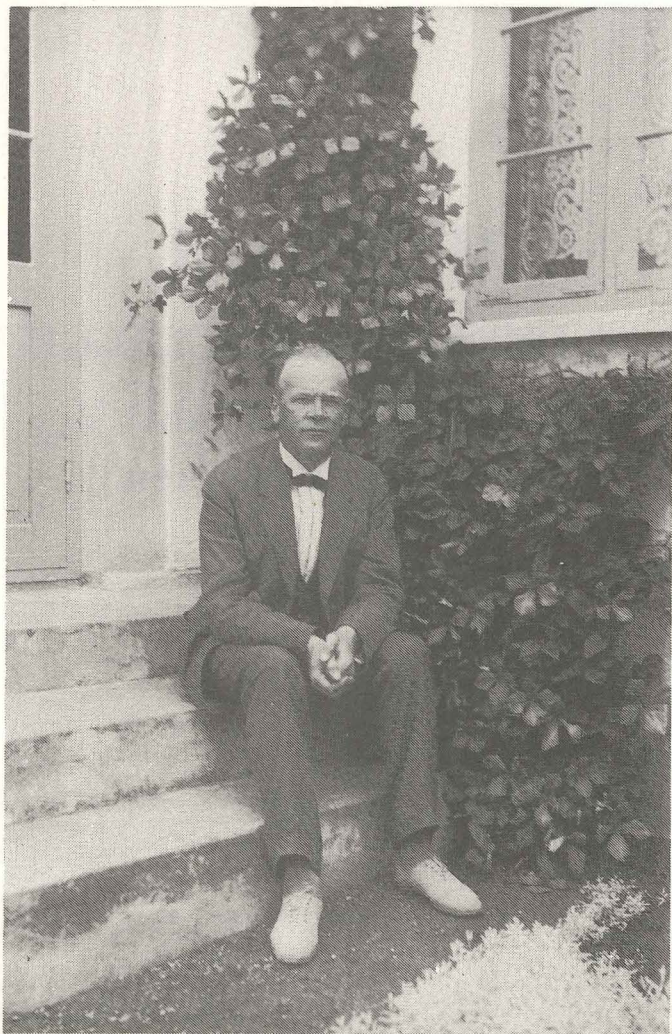
18. MARTS—17. MAJ 1945.

UDGIVET AF
N. H. RASMUSSEN
CAND. THEOL.
SEMINARIETS FORSTANDER

MINDER
FRA OG OMKRING BESLAGLÆGGELSEN
AF HASLEV SEMINARIUM
18. MARTS—17. MAJ 1945.

UDGIVET AF
N. H. RASMUSSEN
CAND. THEOL.
SEMINARIETS FORSTANDER

Forstander N. H. Rasmussen

PAA GRUNDLAG af Breve, Optegnelser og Erindringer fra de Uger, de følgende Sider fortæller om, har jeg samlet disse Minder fra Besættelsestiden i Foraaet. De udgives i Forventning om, at de kan have Interesse for Seminariets nuværende og tidligere Elever og muligvis ogsaa for en og anden af Haslevs Borgere, der oplevede disse spændende Dage i vor Bys Historie.

N. H. RASMUSSEN.

Hele Overskudet tilfalder »Elevfonden af 1942«, der er stiftet i den Hensigt at støtte trængende Seminarieelever under deres Uddannelse.

Det første Varsel om, hvad der vilde komme, fik vi under et Ligningsmøde paa Raadhuset den 23. Februar, da Formanden, LRSagfører Opstrup blev kaldt til Telefonen. Da han kom tilbage, meddelte han, at der var ringet fra Amtet, at et Tog med 1000 Saarede holdt paa Vordingborg Station og kunde ventes til Haslev næste Dag til Indkvartering, og samtidig meddeltes det, at der næste Formiddag vilde komme Tyskere til nærmere Forhandling om Sagen. I denne Situation fandt Formanden det rimeligt at sammenkalde de forskellige Skolers Ledere, Overlægen ved Sygehuset m. fl. til en Forhandling, der holdtes næste Formiddag paa Haandværkerhøjskolen. Her enedes man om at søge dem anbragt de Steder, det vilde genere mindst. Ved Slutningen af Mødet meddeltes det fra Raadhuset, at nu var Tyskerne dér. Opstrup, Overlægen og jeg tog saa derned, og sammen med de to tyske Læger besaa vi de i Samtalen med Amtet nævnte Skoler (Borgerskolen, Højskolen, Den udvidede Højskole samt Haandværkerhøjskolen) og endvidere Sports hallen. Lægerne syntes ikke særlig interesserede i nogle af de anviste Skoler og tog afsted igen ved 1-Tiden; vi mente, Faren for Beslaglæggelse var drevet over. En Del af Eleverne paa Skolerne bestemte sig dog til at rejse.

Om Mandagen kom Tyskerne igen, og i Ugens Løb beslaglagdes Haandværkerhøjskolen, den udvidede og den gamle Højskole. De første Tyskere begyndte at komme og samtidig rejste de fleste af Eleverne. Tyskerne havde imidlertid opdaget Gymnasiet, og i Begyndelsen af Marts førtes en Række Forhandlinger om Beslaglæggelsen af dette. Resultatet blev dog, at Borgerskolen blev beslaglagt den 6. Marts. I de følgende Dage toges ogsaa »Axelhus« og Jernbanehotellet samt Sportshallen i Brug af Tyskerne, medens de mod Vest liggende Skoler, Seminariet og Landbrugsskolen, endnu var fri. Vi havde ogsaa Lørdag den 10. Marts ryddet Hovedbygningens Loft til eventuel Brug for Borgerskolens Skoleborde og Inventar, men heldigvis kom det ned paa A/S Ulrich & Søns Loft ved Tømmerpladsen, ellers havde vi jo maattet flyttet det 8 Dage senere. Jeg haabede stadig, at vi skulde undgaa Beslaglæggelse af Semina-

riet. Lørdag den 10. Marts kom det første Lazarettog med Saarede, og i de følgende Timer kørtes de i Røde Kors Biler op paa Haandværkerhøjskolen og Den udvidede Højskole. Samtidig ankom flere og flere Soldater.

Da Haandværkerhøjskolen blev beslaglagt, havde vi tilbudt at tage nogle af deres Eksamensklasser, og vi havde fra 6.—18. Marts 2 a 3 Klasser daglig til Eksaminationer i vore Lokaler. Ligeledes havde vi fra Torsdag den 15. ogsaa Borgerskoleklassen til Eksamen i et af vore Klasseværelser.

Fredag den 16. blev jeg lidt urolig, da et Par Elever meddelte mig, at der havde staaet to Tyskere ude paa Gaden og taget en Skitse af Bygningen om Formiddagen, men jeg søgte at berolige dem og at holde Modet oppe. Om Aftenen havde vi et Foredrag paa Festsalen af Højskoleforstander Frits Larsen, Hillerød, der talte om »Helliggørelse«. Lørdag Morgen ved 8-Tiden, medens jeg viste Censor ved Borgerskoleeksamen »Perlen« m. m., meddelte Eleverne mig, at der var kommet 2 Tyskere ind i I og II Klasse og havde taget Lokalerne i Øjesyn og sagt, de var gode; derefter var de gaaet gennem Laagen ind paa Landbrugsskolen. I Løbet af Formiddagen kom ydermere en tysk Officer kørende i Sidevogn paa Motorcykle ind ad Laagen ned til Sportspladsen og besaa denne.

Det viste sig at være den øverste her paa Stedet; han boede paa Højskolen, hans Navn var Dr. Wohlrab. Tyskerne kaldte ham »Kommandøren«, i Annoncer kaldtes han »Omraadeældste hos Vaaben SS«; han var en ubehagelig Herre at tale med.

Samme Aften skulde Sygekassen »Enigheden« have Generalforsamling i vor Festsal. Baade Pedel Hansen og jeg var noget trykket ved Situationen, og jeg sov kun meget lidt den Nat. Om Søndag Morgen var jeg tidlig oppe og gjorde mig i Stand. Pedellen var ligeledes tidlig oppe, og da jeg var ovre paa Seminariet ved 8,30, var næsten alt paa Plads. Ved 9-Tiden var Pedellen færdig, og Dørene blev laaset, og jeg gik hjem. Edel beredte sig til at gaa til Frerslev Kirke, da Pedellen kom over og hentede mig. Edel kom tilbage, og jeg bad Tage, der var Vikar i Borup Skole og som var kommen hjem Aftenen før, om at gaa med derover. Da vi naaede Seminariet stod der 4 Tyskere, deriblandt en paa ca. 40—45 Aar, der kunde noget Dansk. (Det viste sig senere, at han hed Niemann og var fra Flensborg, Nazimand.) En anden af de tyske

Intendant
Feldpostnummer 30 253

O.U., den 17. März 1945

Vorbescheid
über eine
erfolgte Grundstücksbeschlagnahme

Sie werden hierdurch davon in Kenntnis gesetzt, dass
Ihr Grundstück / Gebäude ... Skole- og Seminar.....
gelegen in H.A.S.L.E.V. Süderstrasse.....
Grösse von ... auf Grund der Verordnung des Reichs-
bevollmächtigten in Dänemark vom 23.5.1944 betreffend Be-
schlagnahme von Gebäuden und Liegenschaften durch die Be-
darfsstelle - Wehrmacht-Intendant-Dänemark - beschlagnahmt
ist.

Die Beschlagnahmeverfügung wird Ihnen gesondert zuge-
stellt. Der Besitz an dem beschlagnahmten Grundstück / Gebäu-
de geht schon mit Zustellung dieser Verfügung auf die Wehr-
macht über. Sie haben sich deshalb jeglicher Verfügung über
das Grundstück zu enthalten.

[Handwritten signature]
Stabsintendant

An die
Gemeindeverwaltung

H a s l e v

Foreløbig Besked om Beslaglæggelse. Overraktes Forstander Rasmussen af
Niemann den 18. Marts Kl. 9.15. (% Størrelse.)

Herrer (hans Titel var SS Obersturmführer Angerer) spurgte, om jeg kunde tale Tysk. Da jeg svarede nej, meddelte Niemann, at Seminariet skulde rømmes inden Mandag Aften Kl. 6. Da jeg protesterede og sagde, at jeg havde et Cirkulære af 19.-12. 43 fra Undervisningsministeriet, at jeg i saadant Tilfælde skulde henvende mig til Amtmanden, svarede han, at det betød intet mere, og med det samme stak han mig en saakaldt »Vorbescheid«, hvoraf de havde en Del færdig maskinskrevne, saa man blot kunde indføre Navnene, og der stod, at Seminar, Süderstrasse, Haslev, var overtaget af den tyske Værnemagt med Bygninger m. m. 17. Marts. Han bad mig saa lukke op, og der var jo intet andet at gøre. De besaa saa Værelserne i Hovedbygningen. Jeg hævdede, at Lærerværelset var mit Kontor; Angerer meddelte saa, at jeg skulde faa Lov at faa Adgang dertil. Ligeledes hævdede jeg, at det ene af de smaa Værelser paa Loftet var mit Arkiv, og det fik jeg Lov at beholde. Saa gik vi over i den nye Bygning og saa de smukke Rum der. Jeg kunde mærke, at det gjorde Indtryk paa Hr. Angerer, og han sagde, at han ikke vilde tage Bestemmelse om at belægge dem med Soldater, men overlade det til »Kommandøren«, og naar denne kunde træffe mig. Jeg svarede: Imorgen. Det kunde der ikke være Tale om, sagde Niemann; det skulde være snart. Saa maatte jeg sige Kl. 1. Saa gik vi op i Pedellens Lejlighed; hans lille Pige gav sig til at græde og løb ned i Kælderen, medens Niemann brasede ind i de forskellige Værelser. Han (Pedellen) skulde ogsaa væk, sagde Niemann.]

Dernæst saa vi Gymnastiksalen, hvor netop 35 Elever fra Haandværkerhøjskolen sad ved skriftlig Eksamen; ogsaa den skulde rømmes.

De gik saa ind paa Landbrugsskolen igen, og jeg gik hjem og dernæst op til Rektor Kæstel for at høre, hvordan han havde baaret sig ad, da Gymnasiet var truet. Han gav mig Anvisning paa at ringe til Kontorchef i Udenrigsministeriet Hoffmeyer, Hille-rød, hvad jeg gjorde og satte hans Frue ind i Sagen. Ligeledes ringede jeg til Kontorchef Torkild-Hansen, Undervisningsministeriet, og satte hende ind i Forholdene, samt til Amtmand Topsøe, Sorø. Amtmanden ringede senere, at han næppe kunde være i Haslev før 2,30; han var ude paa Besøg, men bad mig holde ham underrettet om, hvorledes det gik.

Ved Efterretningen om Tyskernes Besøg var mange Elever hurtigt blevet samlede, og de begyndte straks at fjerne forskellige Ting, som de kunde. Mikroskoperne, Symaskinerne, Garn, Porcellæn, W. C. Papiret, alt til Haandarbejde, Gardinerne m. m. Ligeledes blev ca. 100 hl Koks kørt bort, saa der kun var 10 igen. Alt var saa i pæn Orden igen Kl. 12,40. Jeg fik lidt at spise og ringede til Førmanden, Pastor Borris, og bad ham komme Kl. 1; ligeledes til Sogneraadformanden, LRSagfører Opstrup og fik ogsaa Lærer ved Haandværkerhøjskolen, cand. theol. Brøndbjerg, til at komme derover som Tolk.

Vi var paa Lærerværelset Kl. 1, men der kom ingen Tyskere før Kl. 1,45—2. Saa kom 4 høje Herrer. Den ene var »Kommandøren«, men han vilde ikke sige sit Navn. Netop i samme Øjeblik traadte Amtmand Topsøe ind ad Døren. »Kommandøren« meddelte os saa Beskeden om Rømningen. Vi protesterede og sagde, at det ikke var nogen Beslaglæggelse, vi havde faaet, men en Meddelelse om, at saadant vilde ske, men at vi havde indanket Sagen for den Rigsbefuldmægtigede i Silkeborg; det havde Kontorchef Hofmeyer meddelt mig ved 12-Tiden skulde ske. Men det vilde »Kommandøren« ikke bøje sig for; vi fastholdt vor Protest og han sin Ordre. Derefter gik de, idet han sagde, at han vilde telefonere til sin Overordnede i København om Sagen.

Jeg bød derefter de andre med hjem, og min Hustru spurgte saa, om Amtmanden ikke vilde drikke en Kop Kaffe. Han ringede imedens Udenrigsministeriet op (Hillerød svarede ikke) og fik fat i en Kontorchef, som han satte ind i Situationen og bad denne øjeblikkelig sætte sig i Forbindelse med Silkeborg og faa nedlagt Protest overfor Dr. Best mod Beslaglæggelsen. Det skete. Kontorchef Fru Torkild-Hansen kunde vi ikke faa fat i. Amtmanden var her saa til henad 3,30, og da han var kørt, talte vi om, hvordan vi skulde gribe Sagen an, hvis vi i Ugens Løb skulde komme til at rømme. Jeg bestemte et Lærerraadmøde til Afholdelse Kl. 5 til nærmere Drøftelse af Situationen.

Et Kvarter før 5 kom Pedel Hansen og meddelte, at nu var Tyskerne der igen. Saa fik vi sendt Bud til Cand. Brøndbjerg, og Tage og jeg gik over paa Seminariet. Vi traf Lambertsen paa Vejen, og han gik med. Det kom saa til et skarpt Opgør paa 1. Sal i Forhallen mellem Kommandøren og mig. Han meddelte, at han nu

havde faaet Besked fra sin Overkommando, at Seminariet skulde rømmes. Jeg protesterede og henviste til, at Skrivelsen ikke var adresseret til mig, men til »Kommuneforstanderen«, men intet hjalp. Og, sagde han: »Hvis De ikke selv kan, har jeg 200 Mand herudenfor, der kan hjælpe til.« I samme Stund svingede de første Soldater ind ad Laagen og marcherede henad Traverbanen. (Det viste sig senere, at de kun var kommen ovre fra »Axelhus«, som de kort i Forvejen var marcheret fra. Seminariet var jo langt bedre, rummeligere og behageligere, ogsaa m. H. til Omgivelser at faa overladt til Indkvartering.) Saa bøjede jeg mig og sagde: »Vi rømmer selv!« Han kaldte saa en 3—4 af sine underordnede sammen og gav dem nærmere Besked. Vi maatte beholde »Orgelrummet« (Festsalen) og fysisk Auditorium samt Oplagsrummet ved Sigen af Sløjdsalen og Loftet. Eleverne, der var kommet til Stede i stort Antal, begyndte saa at bære de gamle Skoleborde ud af de nederste Klasser og op paa Festsalen. Haandgerningsbordene og Tegnebordene fra Tegnesalen blev sat ned paa Græsplænerne. Bøgerne blev taget fra Biblioteket og gik i Bunker paa 5—10 fra Haand til Haand mellem Eleverne, der havde dannet en Kæde, og blev lagt i en stor Bunke oppe paa Gulvet i Festsalen mellem Orgelet og Vinduerne. De tyske Soldater hjalp ogsaa med til at bære Skoleborde op, og jeg anviste Plads. Vi stablede dem op i 2 Rækker ovenpaa hinanden i 2 Lag. Samtidig flyttedes Sløjdbordene ind i Oplagsrummet ved Siden af sammen med alt Værktøjet, ligesom Lofterne paa begge Bygninger tømtes. Bordene fra 4. Klasse og Biblioteket samt alle Seminariets Stole bragtes ligeledes ned paa Plænerne. Imedens havde andre Elever baaret Fernis, Sæbe etc. op fra Kælderne, og Kommuneingeniør Hagenborg havde sendt Bud til Vognmand O. C. Nielsen, der kom med 2 Biler og begyndte at køre Sagerne ned i A/S Ulrichs to tomme Garager, hvor de sattes ind. Nogle Elever havde faaet fat i to Hestekøretøjer og kørte ogsaa væk af Sagerne af fuld Kraft. I det hele taget maa jeg takke Lærere og Elever samt Hagenborg for Hjælp og Bistand den Aften. Ogsaa Pedellens Lejlighed maatte rømmes. Han fik imidlertid sit Tøj kørt ned paa »Arbejde adler«. Og henad 8 var det meste kørt bort, dog ikke den naturhistoriske Samling, der endnu stod i dens Værelse, medens de andre Rum, paa de nær vi maatte beholde, var tømte. Tyskerne var begyndt at rykke ind ved 6-Tiden og

anbringe sig i de forskellige Klasseværelser i den gamle Bygning. En af dem, der skulde ligge i Tegnesalen, hilste paa mig og præsenterede sig som Overlærer paa en Skole i Berlin, der ogsaa var taget i Brug til andet. Ved 8,20-Tiden laaste jeg Døren til Cyklestald og Brændeskur og gik hjem, fulgt af Tage, Hagenborg og nogle Seminarister, med de sidste Ting, der sattes ind i vort Cykleskur. Jeg havde ogsaa laast Dørene til Festsalen, og da Tyskerne bad om et Bord til Lærerværelset, lod vi det, som var dér, staa.

Tage havde ledet Arbejdet med Rømningen af Loftet paa Sidebygningen, og han var mig i det hele taget en god Hjælp hele den Dag. Med Hagenborg fik jeg aftalt, at han skulde faa Tømrermester Andersen til at sende nogle Mænd ned Mandag Morgen, der kunde afspærre »Perlen« fra Seminariets Have og flytte Laagen, saa Tyskerne ikke fik Adgang til »Perlen«. Medens min Hustru og jeg saa at sige ikke havde lukket et Øje Natten til Søndag, var der falden mere Ro over os, nu Afgørelsen var sket. Landbrugsskolen kunde formedelst de der boende Elever ikke rømmes før Mandag Aften. Paa Seminariet besluttede Tyskerne ikke Forstanderboligen, da vi sagde, at den var lejet ud til private.

Mandag Morgen var jeg atter tidlig ovre paa Seminariet. Sagen var, at vore Eksamensopgaver og Borgerskolens Eksamensprotokol var forsvundne Dagen før. Jeg havde taget dem ud af mit Skab paa Lærerværelset om Eftermiddagen og vilde vise Kommandøren, hvilket Afbræk i Eksamen, Beslaglæggelsen vilde volde; jeg vilde saa lægge dem ind igen, da Lambertsen kom. Han syntes, jeg skulde tage begge Dele med hjem; jeg lagde dem paa Bordet dér. Straks efter blev jeg kaldt ovenpaa, og da jeg senere paa Aftenen kom ned, var de der ikke. Vi kunde ikke finde dem, og der var saa ikke andet at gøre, end bede Lambertsen sammen med et Par Elever gennemse alle Bøgerne inde paa Festsalen, om de skulde være lagt derind den foregaaende Dag. Efter et Par Timers Flytning af Bøger fandt de dem saa allernederst, baade Opgaverne og Borgerskolens Eksamensprotokol. Den øverste paa Seminariet, en Mand, der i det civile Liv var Gartner og hed Kluge, bad om at faa overladt nogle Bænke, der stod der, hvad jeg gav ham Lov til. (Han fortalte senere paa Dagen H. P. Hansen og mig, at hans Hjem i Hamborg var bleven bombet og ødelagt i 1943, og derefter var hans Hustru og to smaa Børn flyttet til Wien. Nu vilde de vel

snart blive nødt til at forlade denne By, der var begyndt at blive bombarderet. Og i Talens Løb sagde han: »Hvis De vidste, hvordan Russerne har baaret sig ad mod tyske Kvinder og Børn i Pommeren, vilde De se anderledes paa Tyskerne.« Samtidig fik vi ringet til Gas- og Elektricitetsværket og fik aflæst Maalerne. Kluge talte om, at de skulde have lagt Vand ind bagved Gymnastiksalen og have opstillet nogle Trærender, saa Mandskabet kunde vaske sig derude. Det blev dog ikke til noget; de vaskede sig i Badekælder og Omklædningsrum.

Nede ved Skellet ind mod Landbrugsskolen blev der Mandag Formiddag indrettet nogle Aftrædelsesrum, saa W.C. i Sidebygningen forbeholdtes Officererne. Ved 11-Tiden kom en Officer over og hentede mig, da Samlingen nu skulde flyttes. Seminarielærer Hansen og Eleverne flyttede den saa fra 12—1. Montrene toges ned og bares over i fysisk Laboratorium. Ligeledes fjernedes Glaslugerne fra de faste Skabe og en Del Hylder. Lugerne bad Lægen selv om at maatte fjerne, da Glasset let kunde slaas i Stykker.

Om Formiddagen var ogsaa det faste Bord i Lærer Hansens Arbejdsværelse blevet flyttet og det midterste Bord i biologisk Laboratorium. Hansens Arbejdsværelse blev Lægens Værelse; i Biologisk Laboratorium indrettedes Apotek, og dér foretoges mindre Sygebehandlinger. I Samlingens Rum indrettedes Kartotheke og Bolig til Underlægen; i naturhistorisk Auditorium, 4. Klasse og Bibliotheket Sygestuer og paa Loftet var Plads til Sygepassere m. m. I Pedellejligheden var Bolig og Arbejdsrum for en Tandlæge.

Om Formiddagen havde jeg bedt Vognmand O. C. Nielsen komme og hente Scenebrædder, Bordplader, Bukke m. m. fra Cyklestaldens Loft. Det blev saa kørt ned paa »Arbejde adler«s Loft; der var ingen Officerer derovre, medens det blev læsset, ellers var det maaske ikke bleven tilladt. Imidlertid kom Kluge ved 2-Tiden. Da han kom, beklagede en ung Officer, Oberscharführer Lesch, sig over, at nogle af vore Elever havde generet ham og hans Mandskab. Edel var saa »Mægler« og søgte at forklare dem vore Elevers Harme over den Behandling, vi havde faaet Dagen før. Tyskerne blev saa beroliget; jeg bad Eleverne forlade Seminariets Grund, hvilket de gjorde. Samtidig bad jeg Officererne behandle os og Seminariet ordentligt, og det lovede de, og jeg synes ogsaa, det i det væsentlige blev overholdt. De var kommet fra Omegnen af

Stettin, sagde de, og havde kæmpet mod Bolschevikerne, som de var meget angst for, og som de berettede havde mishandlet de tyske Kvinder og Børn. — Vi talte ogsaa med en Underlæge, han var fra Rhineggen; han var udpræget Nazist. Han spurgte os (Edel og jeg), om vi var Socialister eller Kommuniste. Edel sagde nej; vi var »Patrioter«. Jeg sagde, at det gjorde mig ondt, at se den Bygning, hvor jeg havde arbejdet i 36 Aar, blive beslaglagt. Ogsaa han lovede en god Behandling og forsikrede, at alt nok skulde blive afleveret i god Stand igen. — Oppe i 4. Kl. stod der skrevet paa Tavlen: »End er der en Gud foroven, som raader for Danmarks Sag.« Han spurgte, hvad det betød, og vi fortalte ham det. Kort efter gik vi hjem. Da vi passerede Laagen ved 3-Tiden, var der sat Vagter ud med skarpladte Geværer. Ingen fik Lov at passere undtagen »Hr. Direktor og hans Datter«. Edel var mig i det

Der Standortbereichs- Haslev, 4.4.45
älteste Haslev

Vorläufiger Ausweis

Herr N.H. Rasmussen wohnt
im Unterkunftsbereich des Lehrer-
seminars und ist demzufolge berech-
tigt die Wache zu passieren.

[Signature]
SS-Untersturmführer
und Adjutant

Passerseddel til Seminariet for Forstander Rasmussen.

hele en god Hjælp under Besættelsen; hun forstod ogsaa at sætte sig i Respekt hos de tyske Officerer, som derfor altid behandlede os med Agtelse og Hensynsfuldhed.

Da der var mange Ting derovre, som vi skulde bruge af og til, maatte vi ofte derover, og tillige vilde jeg jo nok se, hvorledes

de behandlede de forskellige Værelser derovre. Det generede vist de tyske Sygeplejersker i Sidebygningen, for en Dag jeg var derovre og tilfældig traf »Kommandøren«, Dr. Wohlrab, sagde han, at jeg behøvede ikke at gaa og se saa meget efter; de skulde nok behandle Værelserne og det efterladte Inventar ordentligt.

Haandværkerelevernes sidste Eksaminer, Bankgeneralforsamlingen, Uddeling af Rationeringskort og mere, som vi skulde have haft, maatte holdes andetsteds.

Om Eftermiddagen den 19. havde vi haft Lærermøde. Det var blevet ordnet saadan, at 3. Klasse skulde være hos os, Forberedelsen hos Lambertsen, 1. Klasse hos Musiklæreren. De nødvendige Stole, Tavler, Borde m. m. blev hentede fra Garagerne, og Undervisningen genoptoges fra Tirsdag Morgen. Bekendtgørelsesskabet fra Seminariet blev hængt op i vort Lysthus i Haven; sammesteds lagdes Aviser og Breve, saa Eleverne kunde hente dem uden at ulejlige nogen. Om Aftenen ringede jeg til Amtmand Topsøe og sagde ham Tak for hans Bistand om Søndagen. Ligeledes ringede jeg til Statskonsulent Kaalund-Jørgensen og Kontorchef Fru Torkild-Hansen og meddelte dem Resultatet. Kontorchefen sagde os Tak, fordi vi vilde forsøge at holde Seminarieundervisningen gaaende og sagde med Hensyn til Beslaglæggelsen, at det jo ikke var let, naar »Magt gik for Ret«.

Om Tirsdagen begyndte saa Undervisningen i de 3 Klasser. Lærerne maatte saa gaa til de forskellige Steder, hvor Eleverne var. Samme Dag flyttede Pedel Hansen ud til sin Svigerfader i Jenstrup ved Dalby. Om Formiddagen fik vi Tilbud fra Odd-Fellow Brødrene, at vi maatte faa Selskabslokalet i deres Bygning ved Gadekæret, naar Haandværkereleverne rykkede ud i Ugens Løb. Samtidig ringede jeg til Menighedsraadets Formand, Regnskabsfører Jens Hansen, og bad om Tilladelse til, at 3. og 4. Klasse maatte benytte Kirkens Orgel, saa de kunde vedblive med Undervisningen, samt for deres Vedkommende, der skulde spille med Pedal, om de maatte aflægge Prøve dér. Jeg blev henvist til at tale med Organist Rechnagel om Sagen, og vi fik Ordningen bragt i Stand. 2. og 4. Klasse havde fri til Repetition, Vanskelighederne blev overvundne, og Undervisningen kunde nu delvis gaa sin Gang.

Gymnastik kunde vi ikke drive, men 4. Klasse havde jo taget Eksamen i Faget i November 1944. Haandgerningstimerne og Tegne-

timerne lagdes saaledes, at Undervisningen samledes paa to Dage og fandt Sted i Odd-Fellow Logen. Til samme henlagdes ogsaa Klasseregning og do. Matematik samt Undervisning i Violinspil. Endvidere blev efter Paaske 1. Klasse flyttet dertil, saa Musiklærer Hansen fik sin Stue fri og kunde have Timer med 4. Klasse i Musik.

Paa Seminariet var der vel indkvarteret ca. 300 Mand, alle i Hovedbygningen. Om Lørdagen var H. P. Hansen og jeg derovre. Tyskerne havde bedt om at laane nogle af Hylderne til deres Sager, og vi vilde hellere finde nogle til dem inde fra fysisk Laboratorium, end de selv skulde slaa nogle Brædder paa og ødelægge Sidestykkerne.

Overlægen hed Dr. Rottler, han var fra Nürnberg. Han boede paa Højskolen, hvor han gav Undervisning til Lægekandidater. Han kom ned paa Seminariet til Undersøgelse af Syge, men Patienterne dér var mest Soldater med daarlige Fødder o. lign., de alvorligt syge kom paa Haandværkerhøjskolen. Der blev nu lagt Halm ind i Hovedbygningen, medens Mandskabet de første Dage maatte ligge paa Kapperne med Tornystrene som Hovedpude.

Mandag d. 26. kom den Øverstkommanderende derovre, Hauptsturmführer Claus (han gik med Armen i Bind og havde været paa Lazaret den 1. Uge af Besættelsen, saa derfor havde Kluge, der ellers var paa Landbrugsskolen, haft Overkommandoen paa Seminariet) og vilde have Oplagsrummet ved Siden af Sløjdlokalet, hvor vi havde stillet Sløjdbænke, Værktøj m. m. ind. Jeg sagde saa, at det kunde vi ikke flytte, og ved Velvilje fra Hr. Lesch's Side fik vi Lov at beholde det. De fik saa i Stedet mit Arkivværelse, hvis Sager vi flyttede ned i Festsalen, og vi fik saa en Smæklaas sat i til Oplagsrummet.

Lørdag den 24. havde de begyndt at fyre op til Badning til Mandskabet, men da der var lukket til Varmtvandsbeholderne m. m. (de maatte jo ikke bruges i Krigsaarene), gik det galt for dem. Vandet kom i Kog i Kedlerne, og det buldrede svært i dem, da H. P. Hansen og jeg, som var derovre i Anledning af Hylderne, kom ned i Fyrkælderen. De havde fyret med Koks under dem begge. Jeg løb saa hjem og vilde ringe til Installatør Davidsen, men traf tilfældigvis Pedel Hansen, der var kommen herind. Han løb saa derover og hjalp dem til Rette. Koksene kom ud, og der blev

lukket op for Varmtvandsbeholderne. Jeg sagde, at de kun maatte bruge Tørv. Han, der forestod Fyringen, var ellers Varmemester i Stettin; men alle Centralapparater er jo ikke ens. De fyrede saa med Tørv og Brænde, men da jeg om Morgenen spurgte, hvordan det var gaaet, sagde han, at det var gaaet godt, men de maatte bruge en Masse Brænde og endda var Vandet næsten koldt. Jeg sagde saa, at naar der skal bade 300, kan det ikke blive stort anderledes.

Tyske Tropper marcherer op ad Søndergade. I Forgrunden Lindetræer ved Organist Rechnagels Have. Man ser »Bunkeren« i Seminariets Anlæg i Forgrunden.

Mandag den 26. Marts fik vi det Lokale, vi havde faaet Løfte om i Odd-Fellow Logen, sat i Stand. Vi fik Sagerne nede i de to Garager sat ind i den ene og sat pænt sammen. Haandgeringsbordene kørt op i Logen. Sæbe, Lak, Fernis m. m. kom fra os over til Hagenborgs Udhus. Resten af Koksene samt noget Brænde blev kørt op i Logens Brændselsrum. Pedellen begyndte at ordne »Perlen«. Hagenborg paatog sig at passe Svanerne, og vi begyndte at finde os til Rette med de ændrede Forhold. Tyskerne benyttede Sportspladsen baade til Eksercits og Fodbold. De fik ogsaa anlagt en lille Ridebane ude paa Haandboldpladsen mod Vest.

Hver Morgen, Middag og Aften marcherede de op paa Borger-skolen, hvor de spiste. Senere indrettedes Køkken paa Landbrugs-skolen, saa spiste de dér. Skydeøvelser havde de ude i Hestehaven. De var tidlig paa Færde; vi kunde se og høre dem drage syngende forbi ved 6-Tiden om Morgenen.

Langfredag ved Middagstid ringede det paa Døren. Edel meddelte, at det var Hr. Niemann. Han benyttede Tyskerne som Ordonans, da han kunde tale noget Dansk. Han havde tidligere bedt mig komme op i Skrivestuen (Lærerværelset); de vilde have Besked om, hvem der ejede Bygningen, Rummenes Størrelse m. m. Jeg svarede, at det sidste vidste jeg ikke, og svarede paa det første. Denne Gang meddelte han, at vi skulde maale Tørvene i Cyklestalden op, da vi skulde have Betaling for dem, Tyskerne tog. Jeg svarede, at jeg vilde komme derover Lørdag Kl. 9. Om Eftermiddagen saa vi en Vogn med Paahængsvogn fyldt med Kvas og Brænde af Seminariets køre op ad Skolegade. Kl. 9 gik saa Edel, Hagenborg og jeg derover for at tale med dem. Vi havde en Tegning af Cyklestalden med, og ved en Opgørelse i 1942 havde jeg noteret, at der var 334,000 i den, naar den var fuld. Hagenborg udregnede derefter, at der saa skulde være 216,000 nu. Imidlertid kom Hr. Angerer. Vi hævdede, at vi var nødt til at beholde Halvdelen, og det gik han ogsaa ind paa. Cyklestalden skulde nu tømmes, da den skulde indrettes til Værksted for Krigsmaskiner. De vilde saa tage deres Halvdel af Tørv om Lørdagen, og vi skulde hente vor 3. Paaskedag. Saa gik vi op paa Cyklestaldens Loft, og Edel forklarede Angerer, at Tyskerne havde taget alt vort tørre, kløvede Brænde og Halvdelen af Kvaset. En tilstedeværende Tysker, der havde Opsyn med Cyklestalden, bekræftede det. (Det viste sig senere, at han var Præstesøn fra Pommern. Hans Navn var Mielche, han havde en Broder, der var Præst, men som var i Italien som Soldat; selv var han af Profession Bøssesmager i Stettin.) Da Angerer hørte, hvad Kvasbrændet skulde koste pr. Rummeter, vilde han ikke købe mere. Mielche raadede os, da Angerer var gaaet, til at fjerne det altsammen. Vi gik saa hjem; jeg ringede til Opstrup, og vi enedes om, at de Tørv, vi maatte beholde, skulde køres ud paa Kommunens Oplagsplads i Haslev Urne, saa kunde vi faa andre i Stedet til næste Aar. Jeg ringede dernæst til O. C. Nielsen, som trods Travlhed lovede at møde med to Biler Tirsdag Morgen Kl. 7. Jeg skulde skaffe

Mandskab og fik saa hvervet 10 Elever, der skulde møde samtidig. Tirsdag fandt saa Flytningen Sted. Over Middag kom saa Hr. Niemann derover og vilde standse Arbejdet; vi maatte ikke tage flere, sagde han. Tyskerne, der ikke havde taget deres om Lørdagen, vilde nu beholde Resten. Jeg kom i Trætte med ham og gik for at hente Hagenborg. Niemann paastod, at han var den øverste her paa Pladsen. Jeg protesterede og vilde hente Hr. Lesch; men før han kom, listede Niemann af. Lesch sagde, at det passede ikke. Imidlertid kom Angerer ogsaa derned; Hagenborg viste ham Tegningen, og vi enedes om, at vi skulde have lidt flere Tørv. Derefter fjernede vi alt Kvaset paa Loftet og en Del kløvet Brænde; det kom dels ud i Skoven og dels om til Hagenborg. Det var en anstrengende Dag, men det gjaldt jo om at bevare saa meget af vort Brændsel selv. Hagenborg og jeg regnede saa ud, hvad Tyskerne skulde betale; det blev ialt 3156 Kr. for Tørv, kløvet Brænde og Kvas. Tilbage var saa af vort Brænde kun noget uhugget Kvas og en Stabel grønt Brænde paa Sportspladsen; men da det første i den flg. Uge blev hugget, blev ogsaa det og det grønne friske Brænde kørt væk. Ellers var det simpelt hen blevet brugt derovre af Tyskerne.

Samme 3. Paaskedag kom der en tysk Luftværns officer og spurgte, om de maatte grave Huller til Luftbeskyttelse langs Seminariets Skel mod Syd og Vest samt i Nøddealléen mod Vest; de lovede ikke at beskadige Rødderne, og der blev saa i den flg. Tid gravet en hel Del Huller de nævnte Steder; og naar der senere blæstes Luftalarm, søgte Mandskabet Dækning ude i dem.

Samtidig kom der mere Militær; de havde meget med Øvelser, saa Sportspladsen blev meget optrampet, og det sled ogsaa en Del paa Trappen og Gulvene, naar Soldaterne skulde færdes ud og ind med de sømbeslaaede Støvler.

Det var aftalt, at Niemann skulde hente Brændselsregningen Torsdag den 5. April; men da han ikke kom, gik jeg op med den Lørdag Eftermiddag Kl. 3 paa Højskolen til Hr. Angerer; han meddelte saa, at Niemann var til Begravelse, hans Moder var død; og derfor var han ikke kommet. Hr. Angerer syntes, der var skrevet for meget Brænde paa. Jeg sagde, at Ingeniør Hagenborg havde regnet det ud; men Angerer sagde, at de vilde regne det efter, og en tysk Ingeniør kom saa med deres Udregning Tirsdag Eftermiddag.

Da jeg ikke vilde godkende den Opgørelse, blev vi enige om, at mødes paa Cyklestaldens Loft Kl. 6. Hagenborg var med og Edel Tolk. Vore Maal passede godt; men Tyskerne hævdede, at de havde maalt op, hvad de havde kørt bort Langfredag. Vi enedes saa om, at de skulde betale for 108,000 Tørv, 10 rm kløvet Brænde og 6 rm hugget Kvas — ialt 2772 Kr. Pengene kom saa en tysk Ingeniør med den næste Dag. Han var cand. polyt., var saaret haardt i Kampene paa Østfronten og præget af Frygten for Russerne. I de samme Dage var der megen Skarpskydning ude i Skovene. Vi kunde se, de kom forbi med gennemhullede Papplader, hvorpaa der var malet engelske Soldater. Efter Forhandling med Menighedsraadet var der blevet anlagt en Kirkegaard til de tyske Soldater. Vi kunde nu i disse Dage ikke saa sjældent ved 2-Tiden se en Afdeling paa 20 à 25 Soldater komme marcherende forbi, bærende Kranse; de skulde til en Kammerats Begravelse.

Lørdag Aften den 7. April havde jeg en personlig Oplevelse, hvis Alvor først senere gik op for mig.

Om Formiddagen var der kommet Meddelelse om, at Direktør Ørum, Højspændingsværket, var blevet skudt om Natten ved Faxe. Flagene gik paa halv mange Steder i Byen; der taltes om Butikslukning, men der blev sagt, at det havde Tyskerne forbudt. Mens jeg ved Syvtiden om Aftenen sad og læste Avisen, saa jeg en 10—12 tyske Soldater ude ved Laagen. Et Øjeblik efter ringede det paa Døren. Da jeg kom ud, stod der en tysk Officer, som jeg havde set et Par Gange paa Seminariet. Han stod med en Maskinpistol, som han dog straks slog ned, da han saa, det var mig. En menig Soldat (Dansker i tysk Tjeneste) spurgte, om jeg var Næstformand i Sogneraadet, og da jeg svarede ja, sagde han, at der var blevet brændt et Læs Halm af nede ved »Trifolium«, og det skulde Kommunen erstatte! Halmen var købt til den tyske Værnemagt. Jeg sagde, at det kendte jeg ikke det mindste til. Han svarede, at de ikke kunde finde Sogneraadets formand, og jeg skulde saa tage Ansvar og skaffe Erstatning. Da jeg protesterede og sagde, at det kunde jeg ikke, og jeg jo ikke vidste, hvem der havde brændt det af, det maatte være en Politisag; men det kunde Politiet jo ikke tage sig af, da Tyskerne havde arresteret vort Politi den 19. September o. s. v., blev han meget vred og sagde: »Pas De nu paa, hvad De siger; det danske Politi var Landsförrædere« o. s. v. Jeg

henviste saa til Overretssagfører Jespersen (Sogneraadets Sekretær); men de forlangte, at jeg skulde tage med derud. Vi cyklede saa af Sted med Soldaterne med skarpladte Geværer for og bag. Jeg bad om at se det brændte Halm, og det cyklede vi saa ned og saa. Tre tyske Soldater var kommet kørende med det, og saa var der blevet tændt Ild i det, hævdede han (Danskeren). Det var blevet kastet af Vognen, og Brandvæsenet tilkaldt, og Ilden slukket, og nu laa der en Dyrge brændt Straa paa et Par Meter i Højden. Vi cyklede saa videre, Overretssagføreren var ikke hjemme. — Jeg troede, de vilde have mig med paa Højskolen til Kommandøren, men i Stedet drejede de hen til Raadhuset, hvor der stod en hel Del Soldater med skarpladte Geværer. En SS-Officer kom og forlangte i en meget brøsig Tone, at jeg skulde skaffe et Læs Halm inden 1 Time, ellers vilde der ske mig en Ulykke. Han var ganske uimodtagelig for Protest. Jeg sagde saa, at vi kunde cykle om til Kommuneingeniør Hagenborg og tale med ham... og saa afsted igen! Nu var der kommet en Del Mennesker ud ved Rygterne om, hvad der var sket. Hos Hagenborg fremsatte Officeren de samme Krav. Jeg havde spurgt Danskeren, hvor de havde faaet den anden Halm fra. Det var fra »Dalagergaard« i Terslev Sogn. Da jeg ikke kendte denne, havde jeg i Mellemtiden tænkt paa Sogneraadets medlem, Forpagter Andersen, Frerslev, om jeg ikke kunde faa Halm derfra. Det drejede sig om 600 kg. Vi ringede saa til ham, og han havde noget Rughalm, som vi maatte faa. En Vognmand blev bestilt til at afhente det straks. Vi spurgte, hvor det skulde hen, og Officeren, der var med, sagde Seminariet, og da vi saa sagde, at det nok skulde komme i Løbet af en Times Tid, tog Soldaterne afsted igen. Hagenborg og jeg gik saa over ad Seminariet til, og Edel, som var kommen hjem fra en Spadseretur, gik med. Der var mange Mennesker i Søndergade nu og en Del Uro. — Da vi kom ind paa Seminariet blev de øverstkommanderende der noget flove ved at se, at det var mig, der var Næstformanden og begyndte straks at sige, at det ikke var mig personlig, de vilde behandle saaledes, men det var en alvorlig Sag i det hele. — Jeg hævdede, at jeg intet kendte til det hele, ej heller kunde sige, hvem der havde gjort det, som de forlangte. Lesch sagde dog til Edel, at dersom ogsaa det nye Læs blev brændt af, vilde det blive en meget alvorlig Sag for hendes Fader; men kunde vi saa skaffe et tredje Læs inden Kl. 2, skulde der intet

I Forbindelse med beklagelige Episoder i Gaar er det fra ledende tysk Side her paa Stedet tilkendegivet her overfor mig, at enhver Form for Gentagelse eller Sabotage vil medføre meget alvorlige Følger for Byen.

Under disse Forhold opfordrer jeg paa Sogneraadets Vegne alle Kommunens Indbyggere til at afholde sig, ikke blot fra Handlinger, men ogsaa fra Demonstrationer og Meningstilkendegivelser, der kan opfattes som rettede mod Besættelsesmagten eller dennes Repræsentanter, og stole paa, at der fra de danske Myndigheders Side gøres, hvad der er muligt for at bevare taalelige Vilkaar for os alle.

Haslev, den 8. April 1945.

Poul Opstrup.

ske. Tillige spurgte en Officer Edel om, hvorfor man flagede paa halv Stang, og da hun svarede, at det var for Direktør Ørums Skyld, spurgte han, om man ogsaa vilde flage, hvis det var en Arbejdsmand eller mig, der var blevet skudt, og da hun saa bejaede det, kunde han maaske saa deraf forstaa, at Flagningen og Forsøget paa Butikslukning ikke var ment som Protest mod Tyskerne, men som Udtryk for Byens Sorg over det skete. — Imidlertid kom saa Halmen ved Halvtitiden. Tyskerne tvang nogle unge, de havde taget ind fra Søndergade, til at være med at undersøge Halmen grundigt, at der ikke skulde være Bomber eller lignende i den (iblandt de unge var nogle Seminarieelever). De maatte dernæst være med at bære den hen i Gymnastiksalen, hvor den skulde puttes i nogle

Halmsække til Madrasser. Før vi gik derovre fra, beklagede jeg mig atter over Behandlingen og fik deres Forsikring om, at alt nu var ordnet. Næste Dag ringede Opstrup til mig. Tyskerne havde forgæves søgt ham om Natten ved Tolvtiden og om Morgenen ved Ottetiden. Jeg gik saa op og talte med ham, og vi fulgtes ad ned til os. Edel og jeg gik saa over paa Seminariet, og Edel spurgte Hr. Lesch, hvad Tyskerne vilde Opstrup. Lesch svarede, at Sagen nu var ordnet med Halmens Fremskaffelse, men at Kommandøren vilde tale med Sogneraadets formanden for at faa ham til at advare Byens Befolkning mod lignende Gentagelser. Opstrup gik saa op og talte med Dr. Wohlrab om Sagen, og Resultatet blev, at omstaaende Annonce indrykkedes i Byens Aviser.

Jeg mener, det var heldigt, det var mig, der kom i Vanskeligheder, og at det var til de paa Seminariet indkvarterede Soldater, Halmen skulde skaffes, da vi havde haft en Del med de Ledende derovre at gøre, og de kendte os som Mennesker, der altid havde indtaget et korrekt men bestemt Standpunkt overfor dem. Men Rygtet om, hvad der var hændt mig, havde opskræmt mange Mennesker i Byen. Der skete heldigvis ikke flere Gentagelser.

Imidlertid gik Dagene og Praktikeksamen kom 16.—18. April. Vi fik Lov at tage de nødvendige Bøger, Kladdepapir m. m. derovre. Eksamen foregik paa Folkebibliotheket. Af fysiske Præparater kunde vi ingen faa, og af naturhistoriske kun en 2-3 Dyr og Fugle. Vi var ogsaa under skarpt Tilsyn, naar vi hentede og bragte Tingene tilbage. En af Dagene, vi var derovre, hørte de Radio derovre. Vi kunde nok af deres Udtryk og Miner se, at de begyndte at indse, at det gik tilbage for Tyskerne. Lesch, der var fra Wien, var meget trykket over dens Fald i Midten af April: tillige ytrede de deres Angst for Russerne, og mente, at hvis de ikke blev stansede, vilde hele Europa gaa til Grunde. Der blev efterhaanden installeret Højtaleranlæg i alle Rum, saa Soldaterne kunde høre Meddelelserne fra den tyske Radio om Fremmarchen mod Berlin, baade fra Øst og Vest.

Fredag den 20. April fejrede de Hitlers Fødselsdag. Et Par Dage i Forvejen havde de ogsaa en større Festlighed paa Sportspladsen. Jeg vil formode, at det var i Anledning af, at nogle unge havde afsluttet deres Uddannelse og var bleven Officerer. Inde fra »Perlen« kunde vi se 3 Flag hejst Hitlers Fødselsdag. Soldaterne

fra andre Steder var samlede. »Kommandøren« kørte derover; saa jeg, og der blev holdt Taler, og »der Führer« hylledes, kunde vi høre. Dette skete om Formiddagen, og om Eftermiddagen holdtes fri, og der arrangeredes Fodbold- og Haandboldkampe m. m.; der blev sagt, at Hauptsturmführer Claus var særdeles interesseret i Fodboldspil.

Cyklestalden var rømmet for Tørv, kalket over, og der var anbragt en hel Række Krigsmaskiner. Nogle af dem blev støbte fast i Gulvet, der blev lagt Elektricitet til dem; men det lykkedes aldrig Tyskerne at faa en Højspændingsledning lagt derned. Niemann var mange Gange dels paa Værket dels hos Installatøren derom. Endnu da dette skrives (Oktober 1945) staar de kostbare Maskiner der. Tyskerne sagde ved deres Bortrejse, at kunde jeg faa dem, kunde jeg gøre Seminariet i Stand flere Gange. Nogle har anslaaet deres Værdi til ialt mellem 100 og 150,000 Kr. Nogle kom fra Stettin, andre fra München og forskellige andre Steder.

Det var Mielche, Bøsemageren fra Stettin, der havde Overopsyn der. Han havde indrettet sig et lille Værelse med Papvægge, Kakkellovn (Rør ud gennem Vinduet), Blomster i det ene Vindue o. s. v. oppe paa Cyklestaldens Loft. Jeg kan ikke frigøre mig for den Tanke, at de fleste Tyskere har troet, at Opholdet her i Haslev vilde blive langvarigt. Tillige kom der i Slutningen af April en Mængde Biler over paa Sportspladsen og Mængder af Benzintønder m. m. De anbragtes ovre i Nøddealléen, hvor de vanskeligt kunde ses fra Luften. Ved Indgangen til Seminariet stod stadig dobbelt Vagt. Ingen fik Lov at passere uden Tilladelse. Paa Loftet i Hovedbygningen stod ogsaa i den sidste Tid opstillet en Soldat med Gevær, der stadig ud ad et Vindue kunde se, hvem der passerede henad Traverbanen. Paa Hovedbygningens Loft var en Mængde Vaaben, ligesom der ogsaa fandtes Mængder af Ammunition baade der og i Kælderrummene og paa Cyklestaldens Loft. Derimod egnede »Bunker« foran Seminariet, som de havde krævet Nøglen til, og som de en Nat havde fyldt med Ammunition, sig vist ikke dertil formedelst Fugtighed. Den blev da i alt Fald tømt for Ammunition igen, og jeg tror, det bragtes over i Kælderen under Seminariets Hovedbygning. Seminariet maa vist i det hele taget siges at have været en af de Skoler i Haslev, der egnede sig bedst til militære Forhold, saavel m. H. t. Plads som til Omgivelser.

Men nu nærmede Afslutningen sig paa det store Drama; endnu skulde vi dog komme ud for ubehagelige Overraskelser. Da jeg den 27. April (Alm. Bededag) kom fra Kirke, sagde Edel: »Nu skal du se, hvad de er ved at gøre ved Seminariet, Far.« Da vi gik henad Søndergade, saa vi, at de var ved at »camouflere« Cyklestalden. De hvide Vægge var ved at blive oversprøjtet med en sort og gulgrøn Vædske, saa Bygningen vanskeligt kunde ses i Frastand. Ogsaa Gymnastiksalen var de begyndt at sværte og sprøjte paa samme Maade. Det gjorde mig meget ondt at se det, og trods Fraraaden

Fotografiet taget omkring 12. Maj. Tyskerne har børstet Seminariet af for neden. Paa Bilerne Sager, der skal køres bort fra Sygestuerne i Sidebygningen.

gik jeg alligevel over for at prøve paa at faa dem til at standse og undgaa at sværte Hoved- og Sidebygning. Jeg bad om at maatte tale med Claus og Lesch. Jeg anmodede dem indtrængende om at standse, men de beklagede ikke at kunne; det var efter Ordre fra deres Overkommando, de gjorde det. De kunde se, det gjorde mig meget ondt. Lesch kaldte paa mig og førte mig hen til en nysprøjtet Flade og søgte ved at kradse med en Negl at vise, hvor let det gik af. Det var kun Vand og Kønrog og andet Farvestof. Ogsaa Landbrugsskolen skulde have samme Behandling og ligeledes Vandtaarnet,

(det naaede de nu ikke paa Grund af Kapitulationen). Der var altsaa intet at gøre, og de følgende Dage fuldførtes Camoufleringen af Hoved- og Sidebygning helt op til Taget baade af Vinduer og Vægge. Læserne kan af Billederne se, hvordan det saa ud. Tillige camoufleredes Asfalten paa Traverbanen; men det blev snart slidt af ved den paafølgende stærke Trafik. I den følgende Uge gravedes der et Hul ind i Højen ovre paa Sportspladsen, og der anbragtes en Motorsprøjte med Slangen vendt mod Seminariet, — alt tydede paa Kamp. Hvor maa vi være taknemlige, at det blev til Kapitulation

Billedet taget 4. Maj. Man ser Hagekorsbanneret paa halv Stang i Anledning af Hitlers Død. Billedet giver et godt Indtryk af Camoufleringen.

og ikke Kamp. I saa Fald var sikkert saavel Seminariet som store Dele af Haslev blevet ødelagt. Mandag den 30. April og Tirsdag den 1. Maj var skriftlig Eksamen, der holdtes paa Gymnasiet. Da vi Tirsdag Eftermiddag var ovre paa Lærerværelset med de ubenyttede Hefter m. m., fik jeg Lejlighed til at fortælle Lesch, at Mussolini var skudt. Det gjorde dybt Indtryk paa ham. Tirsdag Aften meddeltes det i den tyske Radio, at Hitler var faldet. Eleverne fortalte, at Soldaterne om Aftenen var blevet samlede paa Pladsen bag ved Seminariet. Der var en Officer, som holdt en Tale til dem; Eleverne

sagde, at det lød, som om hans Stemme midt under Talen knækkede over, og han brød over i Hulken.

Onsdag Morgen hang halvt oppe paa Seminariets Flagstang et Hagekorsbanner, og der blev det hængende til Fredag Aften. Der blev gravet Pindsvinestillinger til Anbringelse af Maskingeværer foran Seminariet. Natten mellem Torsdag og Fredag flyttedes en Del af de bedste Tropper paa Seminariet bort (hvorhen?) og ganske unge kom i Stedet. Fredag Aften kom saa Meddelelsen om Kapitulationen Kl. 8,30. Hitlerflaget blev taget ned samme Aften. Vi havde den Dag Eksamen i Fysik; Magister Rosenkjær var ikke kommet; man havde allerede om Fredagen ventet, at der vilde ske noget. Om Morgenen den 5. Maj samledes en Del Elever og Lærere udenfor i vor Have for at hejse Flaget. Nogle Elever gik over og spurgte Hauptsturmführer Claus, om de maatte hejse det paa Seminariet. Han havde ikke noget imod det, men sagde, at de maatte have Kommandørens Tilladelse; men den kunde ikke opnaas.

Vi hejsede saa vort eget i vor Have. Jeg talte lidt om Tak til Gud og Tak til vor Konge, og vi sluttede med »Kong Kristian« og »Der er et yndigt Land«.

Billedet taget omkring 10. Maj. Man ser Vagten inden for Laagen og det Tømmer, der omkring 4.—5. Maj var sat op ved Indgangen til Dække for Vagtmandskabet.

Paa Seminariet fortsattes endnu Befæstningen foran til Middags-tid, og der indrettedes et lille Dækningsrum med Bøgeplanker til Skildvagterne ved Indgangen (maaske for eventuelt Overfald), men der skete intet, og om Søndagen toges det hele bort, og Hullerne fyldtes igen.

Hos Tropperne paa Seminariet var der baade Vemod (over den tabte Krig) og Glæde (over, at det var forbi, og de skulde hjem); de begyndte straks at forberede Hjemgangen. Der blev taget ned i de forskellige Rum, og disse blev fejede over, og Gulvene vaskede. Mandskabet samlede de nødvendige af deres Ting sammen og pakkede Tornystrene. Masser af Papirer, Brevsamlere og Sager af forskellig Art blev i Løbet af Mandagen bragt ned paa Sportspladsen og brændt i store Dynger. Hovedbygningens Loft var ved Sækkelærred og Stokke blevet delt i mange mindre Rum; alle disse blev nu fjernede, og alt førtes tilbage til den gamle Stand.

Søndag Aften var der et ordentligt Afskedsgilde derovre. Min Hustru sagde spøgende, at nu drak de nok »Hitlers Gravøl«! Der var Dans, Underholdning og Fest til langt ud paa den lyse Morgen. Tyskerne selv mente, at de skulde begynde Hjemturen Torsdag den 10., men nu er det jo Englænderne, der bestemmer det, føjede de til; derfra skulde de have deres Ordre. Mandag kom der en Mængde unge østfra. De opholdt sig i det gode Vejr meget ude paa Sportspladsen; jeg tænker, Haslev fungerede som en Slags Opsamlingsstation. Hele Tirsdagen kom og gik nogle, Biler kørte frem og tilbage, og saa kom det store Opbrud Tirsdag Aften ved 11-Tiden. Hele Natten var der en Uro, Kørsel med Biler frem og tilbage. Der var ialt nogle og tyve Biler; Lotter gav Soldaterne Mad fra Feltkøkkener, og ved 4—5 Tiden drog alle af Sted sammen med mange flere, der var kommet i Nattens Løb. De drog ud ad Troelstrupvej gennem Braaby ad Skuderløse—Herlufmagle—Gunderslevholm til.

Da Tyskerne Tirsdag Morgen havde sagt, at Seminariet maaske skulde tages til Lazaret, ringede jeg straks til Amtmanden om at faa det frigivet. Han bad mig ringe til Kontorchef Knud Larsen, Indenrigsministeriet, og det gjorde jeg saa. Han havde imidlertid daarlig Tid at tale med mig, men bad mig sende et Brev derom; og det afsendte jeg samme Dag som Ekspresbrev. Iøvrigt havde vi de samme Dage Eksamen i Dansk hos Lambertsen, i Fysik hos os,

i Musik i Logen, i Sløjd og Religion hos os. Da vi Mandag Eftermiddag var ovre i Oplagsrummet ved Siden af Sløjdlokalet for at hente Sløjdarbejderne, laa der nogle unge Soldater og sov efter Nattens Gilde, og vi kunde nok af henkastede Flasker m. m. se, at der havde intet manglet i, at der kunde holdes et rigtigt Afskedsgilde.

Mandag Eftermiddag saa jeg Niemann for sidste Gang. Han kom cyklende op ad Søndergade og forbi mig ved Hjørnet af Skolegade. Jeg tænkte: »Skal du nu raabe ham an og spørge om, naar de skal rejse?« Men da han vist ikke saa mig, tænkte jeg igen: »Nej, lad være! — Selv om han tit har været brøsig og hoven overfor dig, skal du ikke hovere over ham, nu han er færdig.« Han mindede for Resten baade med Hensyn til Ansigtstryk, Væremaade og Opførsel ikke saa lidt om en Landsknægt fra det 16.—17. Aarhundrede. Ham kunde Edel og jeg ikke ret godt med siden 18. Marts. Derimod ved jeg fra andre Steder, at der syntes de helt godt om ham i Forhold til andre. Men saadan var det vel overalt, — ogsaa inden for Værnemagten og SS-Tropperne gjaldt Ordene: Høg over Høg.

Onsdag den 9. havde jeg Eksamen i Religion. Da denne var forbi, gik jeg om Aftenen sammen med Tage over paa Seminariet. Der var nu kun en enkelt Vagt (uden Vaaben). Der var kun nogle enkelte Tyskere tilbage, nogle unge Sygeplejersker og Patienter og lignende. — De var i den nye Bygning. — Vi saa os om de andre Steder; der var snavset, men egentlig ikke videre ramponeret. En af dem, vi talte med, sagde, at det havde været Mening, at Tyskerne vilde aflevere Bygningen Kl. 12 Onsdag den 9.; men saa blev det udsat, og han vidste nu intet om, naar det vilde ske. Den Mand var mellem 40—50 Aar; han havde haft en tragisk Skæbne. Han var fra Estland, var russisk Læge og havde som ung været med i sidste Verdenskrig til 1916 paa russisk Side, var saa blevet fri, da Estland blev besat af Tyskerne. Han havde saa virket som Læge til 1939, mistede saa sin Ejendom, da Russerne besatte de baltiske Stater, fik den saa tilbage igen i 1941, da Tyskerne paany besatte Estland og havde nu mistet den i Foraaret 1945. Han mente nu, hans Hustru og to smaa Børn (han viste os et Billede af den mindste i Daabskjole) var i Weimar. Nu skulde han saa hjem til Hungersnød, og han ejede ikke stort mere end det Tøj, han gik og stod i.

Vi var jo nu spændte paa, hvordan det vilde gaa med at faa Camoufleringen af, og om vi kunde naa at faa Seminariet og Omgivelse bragt i Orden til Midten af August, saa vi kunde begynde det nye Skoleaar paa den gamle Bygning. I et Brev til min Søn, Agner, har jeg skrevet 10.-5. 1945: »Ja, det er underlige Dage, de mest ejendommelige i Seminariets Historie og i min Forstandertid ogsaa...«

For at undgaa en Strømmen ind af Folk, der intet havde at gøre derovre, fik jeg Politiet til at sætte et Skilt paa Laagen: »Spærret! Politiet«.

Om Fredagen kom der en Del let saarede og blev indkvarteret i Sidebygningen, og om Eftermiddagen kom 12 Læger til Forhandling om deres Anbringelse. Vi enedes om, at de skulde have den nye Bygning med Undtagelse af Pedellens Lejlighed. Vi skulde saa have den gamle Bygning, Gymnastiksalen og Omklædningsrummene. Det knob for de nye at lade det, som de tidligere Tropper havde efterladt, være i Fred. De brød flere af Laasene itu og endevendte, hvad der var bragt i Orden flere Steder. Samme Dag havde vi ogsaa Besøg af nogle Frihedskæmpere, der skulde efterse Loftet paa

Billedet taget omkring 12. Maj. Seminariet set fra Vest (Sportspladsen). Lidt af Camoufleringen børstet af Gymnastiksalen. Nogle Soldater ses ud for Sidebygningen.

Cyklestalden, hvor Mielche (Bøsemageren fra Stettin) havde sagt, at der laa nogle Jagtgeværer. Da de kom igen Dagen efter og sagde, at de nu skulde se efter nogle Kikkerter, gik jeg med derover. Der fandtes ingen, og jeg fik saa udvirket, at der blev laaset, og der meddeltes mig Tilladelse til at nægte Adgang. Men saa skete der i den flg, Tid adskillige Indbrud gennem Vinduerne, og først da der blev truffet yderligere Sikkerhedsforanstaltninger hjalp det, og Sagerne, som var efterladt der, kunde nogenlunde faa Lov at være i Fred. (Al Ammunition blev umiddelbart efter flyttet op i Højskolens Gymnastiksal). Da man mente, at de Tyskere, som var paa Seminariet, burde bestille noget, blev der købt nogle Staalbørster, og de blev sat til at børste Camouflagefarven af Væggene. Det gik imidlertid meget smaat, og det var ogsaa et ubehageligt Arbejde, da det afbørstede Smuds fløj ind i Øjne og Næse paa dem, og de blev ganske sorte i Ansigtet.

Der var jo ogsaa en Mængde Ting at samle sammen og faa tilbage, hvor de hørte til: Bænke fra Missionshuset, Borde, Stole og lign. fra de andre Skoler. En Mængde Aske var der ogsaa, ogsaa fra hvad vi havde brændt i Vinterens Løb. Det kørte de bort sammen med meget andet Skrammel. Ligeledes begyndte de at kaste Dækningshullerne til. Der var ogsaa de første Dage et Par Danskere, der gik derovre; de var ikke fulgt med de tyske Tropper; de var nu meget slukørede, sagde Pedellen, de vidste ikke rigtigt, hvad de skulde gøre. Jeg ved ikke, hvad der blev af dem. Pedellen kom tilbage i sin Lejlighed den 15. Maj. Den 14. om Formiddagen afleverede Tyskerne Løndbrugsskolen. Sogneraadformand Opstrup var til Stede ved Forretningen. Derfra gik vi ind paa Seminariet ved 12-Tiden. Vi saa paa Gymnastiksal, Omklædningsrum, Kælder og Hovedbygning, og der manglede intet. Vi fik det saa overleveret og kunde laase af og havde nu selv Ansvar for det afleverede. Et Par ituslaaede Ruder skulde Tyskerne erstatte, ellers var intet itu. Samme Dag kom saa en Del af det, der var samlet hertil fra andre Steder i Byen tilbage; vi manglede en Motor og Omformer. Efter nogen Søgen fandtes de senere paa »Axelhus«, hvorhen Tyskerne havde bragt dem.

Da Løndbrugsskolen var blevet fri, kom de Tyskere, der var der, ind paa Seminariet i den nye Bygning. Vi mente, det vilde være en 3 Uger, inden de kunde komme af Sted. Om Mandagen var.

Englænderne ogsaa henne og se paa Maskinerne i Cyklestalden. De sagde, at de skulde blive staaende foreløbig. Jeg havde bedt om at faa Afbørstningen af Væggene fremskyndet. Om Eftermiddagen, da jeg var ovre at tale med dem, sagde Tyskerne, at det vilde være meget nemmere at sprøjte Væggene over med Kalk end at børste det sorte af. Da jeg dertil indvendte, at naar saa Regnen kom til Vinter, vilde det blive synligt igen, svarede de, at saa var det jo camoufleret til Russerne kom. Jeg ved ikke, om det var deres Ironi eller Alvor.

Men jeg fik dog laant et Par Stiger til dem. Slangemateriel havde de selv noget af, og det viste sig, at det var betydelig nemmere at sprøjte det af end børste det af tørt; en Erfaring vi senere, da vi selv maatte fjerne Camouflagen, høstede god Gavn af. I Løbet af Mandag Eftermiddag og Tirsdagen fik de ogsaa børstet en Del af det, der var højere oppe paa Væggene, af; men i det store og hele naaede de ikke meget, som det kan ses paa et af Billederne.

Samme Dag Pedel Hansen var flyttet ind, begyndte Snedkeren og Maleren at tage fat i hans Lejlighed; han var der kun om Dagen, Familien kom først Pinselørdag. Tirsdag Aften rejste jeg til København til et Møde den næste Dag angaaende Eksamen, og Torsdag skulde jeg til et Møde i Næstved i anden Anledning. Da jeg kom hjem igen fra det sidste Torsdag Aften, kom Tage ned paa Stationen og modtog mig med Ordene: »Alle Tyskerne er rejst fra Seminariet i Gaar!« Han sagde ogsaa, at en tysk Læge havde været derovre og bedt om at faa mig i Tale, da Tyskerne gerne vilde aflevere Seminariet helt nu. Vi fik saa ringet op paa Haandværkerhøjskolen, hvor han var, og han kom med det samme over paa Seminariet. Vi saa saa, hvad der var tilbage i den nye Bygning fra Eftersynet om Mandagen. Det varede en halv Times Tid, og der var intet særligt at bemærke. Vi fik Nøglerne til Bygningerne, og Seminariet var nu helt frigivet fra Tyskerne.

Dette skete Torsdag den 17. Maj om Aftenen Kl. 9 efter ca. 2 Maaneders Beslaglæggelse. Tilbage var saa Cyklestalden, der, som jeg tidligere har skrevet, endnu i Dag (18. Oktober) er beslaglagt. Vi har dog faaet Loftet frit, idet vi har faaet Lov til at anbringe de mange Ting deroppe fra nede i selve Cyklestalden. Nu kunde saa Arbejdet for Haandværkere og andre med Reparationer, Rengøring, Tilbageflytning af Inventar, Brændsel o. m. m. tage sin Begyndelse.

Jeg tænker, Læserne kan forstaa, at det var med underlige Følelser, Tage og jeg gik hjem den Aften, naar vi tænkte tilbage paa den samme Gang hin Søndag Aften den 18. Marts for 2 Maaneder siden. De to mest ejendommelige og mest spændende Maaneder, saavel i Seminariets som i ens egen Historie, var nu afsluttede.

Haslev, den 18. Oktober 1945.

N. H. RASMUSSEN.

